

NUR ÖZKAYA İLE ANIMASYON SİNEMASI ÜZERİNE

Özgür Erdi Akbaba

Türkiye ve yurtdışında birçok festivalde seçkilere dahil edilen ve çokça ödüller alan başarılı bir yönetmen ile bir araya geliyoruz. Animasyon sinemasına kendi tabiriyle “deneyleri” özgün dokunuşlarıyla ortaya çıkardığı filmlerini ve özellikle animasyon sineması hakkında görüşlerini konuşacağız. Nur Özkaya'nın Bilkent Üniversitesi, İletişim ve Tasarım Bölümü eğitimi ile sinema kariyerinin bugünü ve geleceği hakkında konuşuyoruz.

Ev Diye Bir Şey Yok (2022) film poster

Klasik animasyon filmlerin dışında olan yenilikçi ve farklı bir tarzınız var, bu tarzı siz nasıl tanımlarsınız?

Tarzımı klasik animasyonlardan ayıran temel özelliklerim arasında deneysellik, transgresiflik ve grotesk unsurların öne çıkması bulunuyor. Deneysel yaklaşımım, geleneksel animasyon kalıplarını aşarak farklı teknikler ve yöntemler denemeyi içeriyor. Yaratıcı süreçlerimde, deneysel araçlar ve özgün teknikler kullanarak sıra dışı bir görsel dili tercih ediyorum ve bu görsel dili oluşturma aşamasında tamamen kendi hayat ve duygu deneyimlerimi yansıtıyorum. Transgresif ve grotesk unsurlar ise eserlerimin temel taşlarından biri; bu unsurlar aracılığıyla toplumsal normlara meydan okuyor, izleyicileri rahatlık bölgelerinden çıkararak düşünmeye, hissetmeye ve kendi yolculuklarındaki benimle hayata dair ortak sorduğu sorulara cevap aramalarına davet ediyorum, ne yazık ki bazı zamanlar bu izleyiciyi izlemekten uzaklaştırıyor. İçeriklerimdeki bu çarpıcı ve bazen rahatsız edici öğelerle, insan psikolojisini ve toplumun karmaşıklıklarını keşfetmeyi ve beraberinde sahip oldukları farklı benlikleri keşfetmelerini hedefliyorum. Bu sayede, izleyiciyi alışılmışın dışında bir deneyime yönlendirerek farklı bakış açıları kazanmalarını sağlamayı amaçlıyorum fakat bazen ise bencilce bir istekten dolayı izleyiciyi sert bir stilde rahatsız etmek istiyorum. Sanatımda, deneysellik, transgresiflik ve grotesklik aracılığıyla yeni bir anlatım diline ve estetiğe odaklanarak, sıra dışı ve düşündürücü bir sanat deneyimi sunmaya ve arkamda bıraktığımda sadece benim cevap verebileceğim soruları yanıtızsız bırakmaya gayret ediyorum. Özetle stilimi kısaca "deneysel, transgresif, abject (atılmışlık) ve grotesk" olarak tanımlayabilirim.

***Animasyon film alanında uzun metrajlı proje yapmak gibi planınız var mı?
Bununla ilgili çalışmalarınız var mı?***

Açıkcası böyle bir çalışmam yok ve böyle bir niyetim de yok. Nedeni ise uzun metraj çalışmalardan ziyade kısa anlatıların gizemli ve cevapsız gücüne olan inancım, sanatımda beni derinden etkileyen bir unsur. Kısa formların, özünde yoğun bir ifade gücü taşıdığına inanıyorum ve animasyon ile yoğun bir görselliği de beraberinde getiriyor. Kısalık, izleyiciyi hızla içine çekip, sürükleyici bir deneyim sunma potansiyeline sahip. Her anlatılanın ardında kalan, bıraktığı düşündürücü izlenimdir benim için değerli olan. Kısa animasyonlar, yoğunluğuyla ve derinliğiyle bu izleri hızla ve etkileyici bir biçimde bırakabiliyor. Bu yüzden, sanatımda ve ifade biçimlerimde kısalığın, gizemli ve derin anlatının içindeki kaotik ve kalabalık çizgilerin izleyici üzerindeki etkisine odaklanmayı tercih ediyorum. Her bir kısa anlatı, kendi içinde büyük bir hikâye barındırabilir ve izleyicilerde derin izler bırakabilir. Bu nedenle, kısa anlatıların derinliği ve gizemi, sanatımda ve anlatımda her zaman öncelikli bir yer tutmaktadır.

Animasyon ile klasik sinemayı birbirinden sizin için ayrı tutan farkı siz nasıl tanımlarsınız?

Animasyon ve klasik sinema arasındaki ayrımı, özellikle animasyonun benzersiz ve sınırsız yaratıcı potansiyeli ile klasik sinemadan ayrı tutuyorum. Animasyon, gerçeklikle sınırlı olmayan bir dünyanın kapılarını açarak hayal gücünün özgürlüğünü sunuyor. Ve bu hayal gücü yönetmenin tamamen içinden çıkan bir esere dönüşebiliyor. Sanatın bu formu, görsel ve duygusal deneyimi sınırlamadan, renklerin, şekillerin ve hareketin büyüleyici bir yanı sunarken aslında çok da kişisel bir deneyimi çıplak bir şekilde izleyiciye sunuyor. “Gerçek dünya” dediğimiz hayatta isim bulamadığımız duygulara karşı duygusal bağlantıları özgürce kurma şansı veriyor. Her çizgi, her karakter, her sahne özenle tasarlanmış ve yaratıcılığın sınırlarını zorlayarak izleyicilerin sahip olduğu ya da olmadığı anlara taşıyabiliyor. Animasyon, klasik sinemadan benim için farklı olarak, soyut kavramları somut bir şekilde aktarabilme gücüyle izleyicileri farklı duygusal katmanlara davet ediyor. Her kare, sanatçının özgün vizyonunu ve duygusal derinliği yansıtırken, izleyicilerin hayal gücünü ve duygusal bağlarını zenginleştiriyor. Bu benzersiz özellikleriyle animasyon, sanatın ve hikayenin eşsiz bir ifade biçimi olarak benim gözümde ayrıcalıklı bir yerde duruyor.

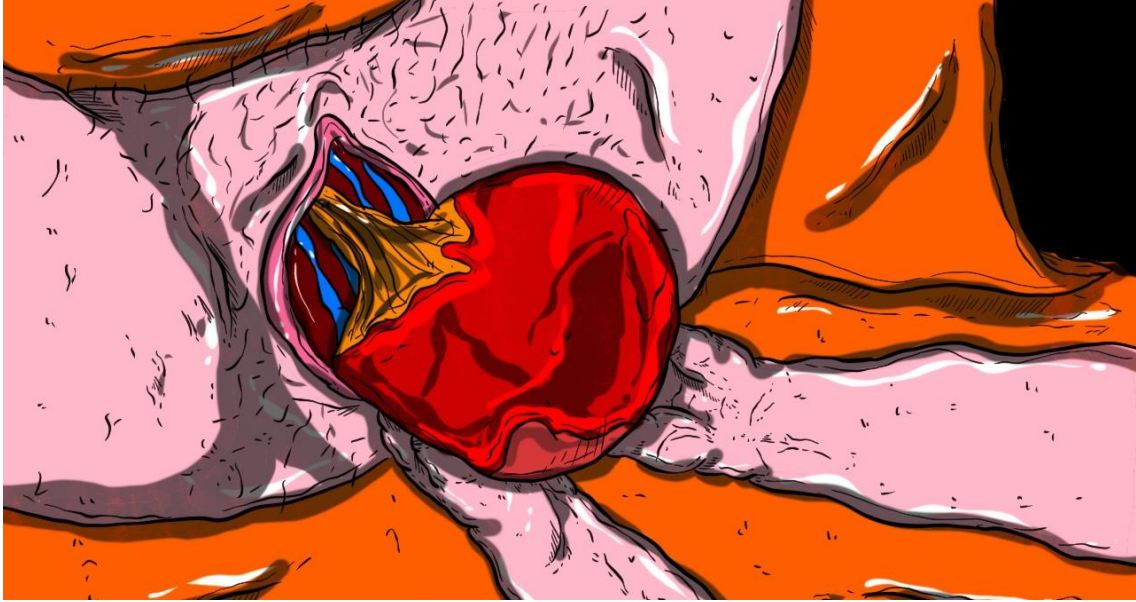

Son teknolojilerle animasyon sinemanın geleceğinin nasıl şekilleneceğini düşünüyorsunuz?

Son teknolojilerin animasyon sinemasının geleceğine etkisi konusunda, ne yazık ki olumsuz bir bakış açısını paylaşabilirim bu sıralar düşündüğüm. Teknolojinin hızla ilerlemesiyle birlikte, bazen yaratıcılıktan uzak, sadece görsel etkileycilik üzerine odaklanan yapımların artabileceği endişesi var. Gelişmiş grafikler ve teknik imkanlar, bazen gerçekçi görseller oluşturmayı o kadar önemli hale getiriyor ki, hikâye anlatımı ve duygusal bağ kurma gibi temel unsurlar arka plana itilebiliyor. Bu durum, izleyiciye derinlikli deneyimler sunmaktan çok, gerçek hayat simülasyonu sunmaya odaklanıldığı endişesini doğuruyor. Bu da animasyondaki özgün anlatı dilini ve sanatçının oluşturduğu özgün çizgileri görmekten uzaklaştırır izleyiciyi. Bu durum hikayelerin, karakterlerin ve duygusal bağların önemini gölgede bırakabilir. İnsanların görsel olarak etkilenmesi, öyküleme ve derin anlam taşıyan hikayelerden daha çok grafik görsellerle memnun edilmeye çalışılabilir. Bu durumda, teknolojinin sunduğu olanaklar, yaratıcı ve derinlemesine bir içerik üretmek yerine sadece görsel gerçekçi sahneler yaratmak için kullanılabilir. Yani, son teknolojilerin animasyon sinemasındaki rolü, yalnızca görsel olarak etkileyici sahnelerin ve detaylı grafiklerin öne çıktığı, hikaye ve duygusal bağlantının ikinci plana atıldığı bir yaklaşımı destekleyebilir. Bu durum, sanatın ve hikâyenin özünü ve beraberinde sanatçının hayal gücünü unutarak, sadece teknolojik görsel gösterişe dayalı bir animasyon anlayışının öne çıkmasına neden olabilir.

Dünya çapında aldığınız davetlerin olduğunu duydum. Bunlardan biraz bahsedebilir misiniz ve hedeflerinizi sizden dinleyebilir miyiz?

Tabii ki, ürettiğim iki filmimle de global bir kitleye ulaştım festivaller sayesinde. Aklıma gelen bu festivallerden bahsetmek gerekirse, ***Sudan Çıkış Balık*** (Fish Out Of Water, 2021) ile, Cannes Film Festivali'nde Türkiye Market Kataloğu'nda yer aldım. Yine aynı film ile Oscar Academy Awards'da *long short* listesinde yer aldım. Beraberinde ürettiğim ikinci film olan ***Ev Diye Bir Şey Yok*** (There Is Nothing Called Home, 2022) ile Turkish Film Festival Berlin'e davet edildim. Fakat herhangi bir davete katılım sağlayamadım, sahip olduğum sorumluluklardan dolayı. Açıkcası hedeflerim genelde hep küçük oluyor, filme başlayabilmek ve bitirebilmek. Ardından yine büyük bir hedef koymuyorum hiçbir zaman. Sonraki hedefim ise büyük bir kitleye ulaşmak oluyor ve büyük ekranda izleyiciyle izleyebilmek oluyor.

Kendinize örnek aldığınız animasyon sinemacısı veya sinemacıları var mı?

Tabii ki de var, cesur tarzlarına ve anlatı güçlerine imrendiğim. Bunlardan biri **Jan Švankmajer**. *Stop-motion* tekniğiyle çalışan ve gerçekten bu tekniği bambaşka bir boyuta getiren bir yönetmendir. Filmlerinde, canlı ve nesnel bir dünya ile gerçeküstü ve rüya benzeri bir atmosfer arasında gidip gelir ve bu iki farklı atmosferi o kadar özgün bir biçimde yansıtır ki yani şaşarsınız. Olağandışı nesnelere ve karakterlerin kullanımıyla, grotesk ve sürrealist bir tarzı var filmlerinde ve bu deneyimlemeyi çok sevdiğim bir şey. **Don Hertzfeldt**, **David Firth** gibi yönetmenleri de örnek verebilirim. Hepsinin ortak noktası grotesk ve

deneysel tarzlarda çalışırken her biri kendi özgün stillerini yaratmışlardır. Karakterlerin deformasyonu, tuhaf ve rahatsız edici atmosferler, sıra dışı hikâye anlatımı ve izleyicide derin düşüncelere yol açan temalar, bu yönetmenlerin eserlerinin ortak özellikleridir diyebilirim. Kendi filmlerimi üretirken görmek istediğim sonucu kendi özgün dilleriyle bana verdi bu yönetmenler.

Klasik sekans sorusu olarak: En sevdiğiniz filmler ve en sevdiğiniz yönetmenler kimlerdir?

En sevdiğim filmlerden başlayıp sıralama yaparsam **Kurt İni** (La Casa Lobo, Joaquín Cociña ve Cristóbal León, 2018) ve **Dünyanın En Kötü İnsanı** (Verdens Verste Menneske, Joachim Trier, 2021) filmleri listemde birinciliği paylaşır. Sonrasında **Her** (Spike Jonze, 2013), **Anomalisa** (Duke Johnson ve Charlie Kaufman, 2015), **The Lobster** (Yorgos Lanthimos, 2015), **Lady Of Hormones** (Bertrand Mandico, 2015) gibi filmler geliyor aklıma sevdiğim. En sevdiğim yönetmen olarak **Bertrand Mandico**'yu koyarım. Çağdaş sinemanın sınırlarını kurallarını tanımayan zorlayan ve benzersiz bir tarza sahip bir sanatçı olduğunu düşünüyorum. Yaratıcı vizyonu ve sinematik dilinin derinliğiyle, her eserinde beni çok farklı bir düşünsel bir yolculuğa çıkarıyor. Sevdiğim diğer aklıma gelen yönetmenler ise **Lars von Trier**, **Stephen ve Timothy Quay**, **Pascal Laugier**, **Sally Cruikshank**, **Gaspar Noé** gibi kendi dillerini oluşturmuş yönetmenler. Aklıma gelmeyenler mutlaka vardır.

